

Arbeidsmigranten uit de anonimiteit

Verlag van een pilot in de Peel

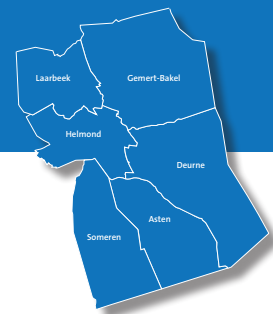
Gemeente Helmond

Colofon

Projectleider: P.H.A. Knoops
Auteur: D.D.J. de Vries

Juli 2016

1. Inleiding

Arbeidsmigranten. Wie op een gemiddelde internetzoekmachine dit woord intikt, vindt vrijwel steevast dezelfde connotatie: werkomstandigheden. En ook de media schrijven, zeker in de periode waarin aardbeien moeten worden geplukt en asperges worden gestoken, over het lot van de werknemers van buitenlandse afkomst. De situatie van arbeidsmigranten wordt daardoor beter zichtbaar, steeds meer mensen zijn zich bewust van de wijze waarop zij worden gebruikt, of, soms misbruikt. Maar hoe is het met hen gesteld in de Peelgemeenten, een regio in Zuidoost Brabant waar het seizoenswerk hoogtij viert? Hoeveel mensen werken als arbeidsmigrant, waar komen ze vandaan, hoe zijn ze gehuisvest en wat zijn hun werkomstandigheden?

Die vragen stonden medio 2015 centraal toen binnen Peelland een pilot werd uitgerold met arbeidsmigranten als thema. Een bijzondere pilot qua thema, maar tevens qua vorm. Voor het eerst werkten de zes Peelgemeenten samen binnen een project, gericht op interventies. Een project, geïnitieerd vanuit het veiligheidsdomein, maar dat niet kan slagen zonder inmenging vanuit andere gemeentelijke afdelingen én andere partners. Zo speelden ook de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Belastingdienst, de Sociale Verzekeringsbank, het UWV, de politie en het Openbaar Ministerie een prominente rol.¹ Allemaal acterend onder de kapstok die werd geïnitieerd door de Landelijke Stuurgroep Interventie Teams (LSI), waarmee het delen van informatie gemakkelijker werd gemaakt. Het was vervolgens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) die de lokale overheden de ondersteuning bood om deze pilot, vanuit de gedachte van de LSI, uit te voeren.

De doelen voorafgaand aan de pilot zijn duidelijk vastgesteld. We wilden:

- Een goed beeld krijgen van de leef- en werkomstandigheden van de arbeidsmigrant in Peelland.
- Daar waar nodig én mogelijk, excessen opsporen en aanpakken.
- Ook communiceren als de situatie op plaatsen wél in orde was.
- Tot structurele werkafspraken en samenwerkingen komen, denkend vanuit integriteit.
- Het bewustzijn rondom dit thema vergroten.

Leeswijzer

In dit document wordt verslag gedaan van de arbeidsmigrantenpilot, die is gestart op 1 augustus 2015 en op 1 augustus 2016 afloopt. In hoofdstuk 2 wordt een beeld geschetst van de situatie én problematiek van arbeidsmigranten in de Peelregio. Daarin wordt ingegaan op de doelgroep en de omstandigheden waaronder deze werkt en leeft. Hoofdstuk 3 beschrijft de resultaten die de pilot heeft opgeleverd, en waardoor de situatie, arbeids- en leefomstandigheden van de arbeidsmigranten nu al zijn verbeterd. In hoofdstuk 4 wordt beschreven wat de meerwaarde van de integrale aanpak is, om in hoofdstuk 5 een beeld te schetsen van de toekomst. Wat heeft dit voor de langere termijn opgeleverd, hoe borgen we het thema arbeidsmigranten en op welke wijze kunnen samenwerkende partijen ook in de toekomst profijt van elkaar hebben? Zowel voor de leesbaarheid als voor het gevoel bij de waarde van de pilot, zijn door het verslag heen diverse casussen nader beschreven. Als bijlage is bovendien een overzicht met de belangrijkste cijfers vanuit dit project toegevoegd.

¹ Ook de Veiligheidsregio Brabant Zuidoost, Enexis, Endinet, de GGD sloten aan bij acties maar deelden geen informatie onder de vlag van het LSI.

2. Arbeidsmigranten feiten en cijfers

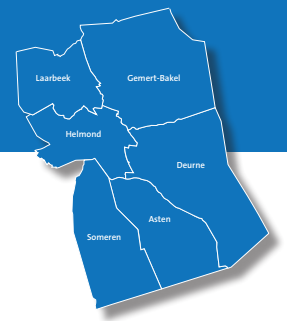
Iedereen heeft vermoedelijk wel een beeld bij een arbeidsmigrant. Echter, wie zijn het nu daadwerkelijk? Afgaande op de aanpak en resultaten van de pilot in Peelland is de doelgroep veel groter dan vooraf verwacht. Immers, de meesten van hen staan niet geregistreerd. Bovendien betreft het niet alleen mensen uit Oost-Europa, als Polen en Roemenen, zoals vaak vanuit het stereotype wordt gedacht, maar iedereen die expliciet vanwege werk naar Nederland komt. Daarbij is een groeiende groep Chinezen, Vietnamezen en mensen uit het Midden-Oosten waar te nemen. Ook zij die hoogopgeleid zijn en daarmee grote bedrijven komen versterken, zijn officieel 'arbeidsmigrant'. Op voorhand heeft het project de intentie gehad geen enkele groep van de pilot uit te sluiten.

Het is en blijft lastig een goed beeld te schetsen van aantallen. Veel arbeidsmigranten staan namelijk niet ingeschreven. De Basisregistratie Personen (BRP) biedt daarmee te weinig houvast. Een mogelijke oplossing wordt gevonden via het Registratie Eerste Verblijf Adres (REVA), een landelijke pilot geïnitieerd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), waar de zes Peelgemeenten aan deelnemen. Veel werkgevers registreren hun werknemers niet. Daardoor komen veel arbeidsmigranten alleen bij de 'Registratie Niet Ingezetenen-loketter' terecht, voor het verkrijgen van een BSN-nummer, maar ook die registratie is niet waterdicht.

Tijdens de pilot in Peelland hebben we contact gehad met 389 arbeidsmigranten. Uit de beschikbare registraties wordt duidelijk dat in Peelland ruim 5000 arbeidsmigranten ingeschreven staan. Schattingen van de Universiteit van Utrecht zeggen dat we in Nederland ongeveer 1/9e deel van de totale populatie in beeld hebben, maar wij zijn ervan overtuigd dat het leggen van de loep op dit thema in de Peel ons méér inzicht dan gemiddeld heeft verschaft. Vanuit onze kennis en ervaring schatten we dat er in totaal een kleine 20.000 arbeidsmigranten in de gemeenten Helmond, Laarbeek, Deurne, Gemert-Bakel, Asten en Someren aanwezig zijn. Op een totale bevolkingsgrootte van zo'n 220.000 inwoners is dat bijna 10%. (zie bijlage)

Casus 1: Uitbuiting van Grieken en Bulgaren door een horecaondernemer

Bij een gemeente kwamen er van omwonenden signalen binnen dat er in een woning (binnen de bebouwde kom) een groot aantal personen zou verblijven. De eigenaar zou een horecagelegenheid hebben, elders in de gemeente, en zijn personeel huisvesten in de woning. De Belastingdienst was nog wat krachtiger in haar retoriek. Het personeel zou worden uitgebuit als "moderne slaven". Voldoende aanleiding voor een integrale controle. Tijdens de controle werden zeven bewoners van Griekse en Bulgaarse afkomst aangetroffen. Uit de verklaringen van deze bewoners én uit de aangetroffen situatie bleek dat de woning werd bewoond door minimaal twaalf personen. De gehele woning was opgedeeld in kamers (hokjes). Vaak zonder daglicht of zelfs enige ventilatie. De bewoners verklaarden dat ze niet in het bezit waren van loonstroken, arbeidscontracten en niet wisten of ze verzekerd waren. Het schamele loon werd contant uitbetaald. De gemeente heeft het pand gesloten en erop toegezien dat de bewoners elders goed werden gehuisvest. De Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft onderzoek gedaan naar de loonbetalingen. Dit heeft erin geresulteerd dat de werknemers contracten en loonstroken kregen. Het gevolg voor de eigenaar? Hij heeft naar aanleiding van de controle zijn pand verbouwd en een vergunning aangevraagd.

Buiten het feit dat arbeidsmigranten veelal niet geregistreerd staan, is er nog een belangrijke reden dat ze zich voornamelijk bevinden binnen de anonimiteit: ze doen niet mee aan de ‘georganiseerde, Nederlandse samenleving’. Qua taal, interesses en contacten verkeren ze puur en alleen in eigen kring. Poolse supermarkten draaien ook in Peelland goede omzetten, wat aantoont dat er een markt is. Hun werkzame leven vertoont ondertussen veel dynamiek. Is het oude beeld van de arbeidsmigrant er nog een van iemand die louter voor één klus in een bepaald seizoen op en neer naar Nederland komt, de realiteit is inmiddels totaal anders. ‘Seizoensarbeid’ is veranderd in ‘piekarbeit’, met dagen die soms wel zestien uur duren. Ondertussen verblijven veel arbeidsmigranten hier het hele jaar, om werkzaam te zijn in de vleesverwerkingsindustrie, bouw en tuinbouw. Het feit dat hun sociale leven zich beperkt tot mensen uit eigen kring (veelal zelf ook arbeidsmigrant) en zich veelal afspeelt op de vierkante kilometer van en rondom het bedrijf, maakt hen qua inzet extra aantrekkelijk: ze hebben toch niets anders te doen, dus kunnen ze veel werken.

Casus 2: Chinezen, werkend voor onder het minimumloon

Binnen een van de gemeenten kwamen signalen binnen dat het bij een horecagelegenheid een komen en gaan zou zijn van personen van vermoedelijk Chinese afkomst. Het idee bestond dat er veel personen boven de gelegenheid zouden zijn gehuisvest. In het restaurant en bijbehorende woning werd een integrale controle uitgevoerd. Er werden zeven personen aangetroffen met de Chinese én Nederlandse nationaliteit. In de woning was er op de zolderverdieping een klein kamertje ingericht waarin een Chinese werknemer sliep, wat een erg brandgevaarlijke situatie met zich meebracht. Met het opleggen van spoedeisende bestuursdwang werd de zolderverdieping gesloten. In het restaurant werd een werkrooster aangetroffen. Daaruit bleek dat de werkgever de Arbeidstijdenwet overtrad en bovendien rezen vermoedens dat de werknemers uitbetaald kregen onder het minimumloon. De onderzoeken lopen nog, maar vermoedelijk zullen er boeterapporten worden opgemaakt. Daarnaast constateerde de Belastingdienst dat de administratie niet op orde was. Een officiële waarschuwing werd uitgevaardigd en verder onderzoek werd ingesteld.

3. Werk-, woon- en leefomstandigheden

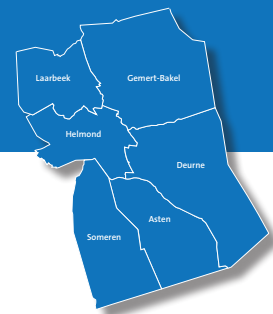
Werkomstandigheden

Aangezien de connotatie rond arbeidsmigranten er altijd een is met hun werk, is het van belang om extra in te zoomen om de wijze waarop ze hun werk moeten doen. En op de tegenprestatie die daar door hun werkgevers tegenover wordt gezet, in de vorm van loon, secundaire voorwaarden en rechten die voor elke werknemer zouden moeten gelden. Belangrijke observatie van de pilot is dat arbeidsmigranten geen zicht hebben in hun rechten en plichten en, daarmee, op hun eigen positie. Als je hen vraagt naar een administratie, naar loonstroken of contracten, dan hebben ze hier geen weet van. Extra schrijnend, vanuit de gedachte dat de regels binnen deze aspecten door veel werkgevers niet zo nauw worden gevolgd.

Hoewel veel arbeidsmigranten er zelf voor kiezen om in Nederland te komen werken, verwordt hun status binnen korte tijd tot die van 'handelswaar'. Hierbij moet nauwlettend worden gekeken naar de discutabele rol die werkgevers én uitzendbureaus binnen dit dossier innemen. Veelal willen zij voor een dubbeltje op de eerste rang zitten, denken ze in aantallen en productie in plaats van in mensen en zijn rechten zoals een zorgverzekering niets waard. Bovendien hebben ons de afgelopen maanden verschillende indicaties van uitbuiting en mensenhandel bereikt. De reactie van veel werkgevers? "Ze hebben het in het land van herkomst veel slechter, dus ze moeten niet klagen. Zo wel, dan hebben we volgende week iemand anders." Overigens kan niet over dit thema worden gesproken zonder ook de vinger naar de consument te wijzen. Zo lang niemand bereid is meer dan een euro te betalen voor een komkommer, kan en mag het geen wonder heten dat arbeidsmigranten voor minder dan marktconforme salarissen hun werk moeten doen.

Leefomstandigheden en huisvesting

De onzekerheid over hun werk vloeit moeiteloos door in onzekerheid over hun leven. Voor een belangrijk deel komt dit door het feit dat de werkgever ook vaak de huisbaas is. Mensen leven vaak in grote aantallen in één object, of dit nu een woning, chalet of loods is. Daarbij zijn vaak onvoldoende voorzieningen getroffen in het kader van brandveiligheid. Zeker qua huisvesting lijkt het instellen van voldoende handhaving de enige remedie om de slechte omstandigheden aan te pakken. Nu lukt dit niet altijd. Vaak ontbreken de voelhorens, als ook de capaciteit om handhavend op te treden. Vergunde situaties worden vaak niet gecontroleerd en tegen niet vergunde situaties kan niet worden opgetreden. Veel gemeenten bevinden zich daarmee in feite in een 'gedoogsituatie'. Niet voortkomend uit officieel beleid, maar uit een gebrek aan capaciteit.

4. Resultaten van de pilot

Binnen de opbrengst van de pilot kan onderscheid worden gemaakt tussen harde en zachte resultaten. Onder de 'harde resultaten' worden kwantitatieve gegevens geschaard, waarmee inzichtelijk wordt gemaakt wat de inzet van partners is geweest en wat dit, in aantallen, heeft opgeleverd. De 'zachte resultaten' is opbrengst voor de langere termijn: wat hebben we via de organisatie van de pilot en de acties daarbinnen nu daadwerkelijk kunnen betekenen voor de situatie en positie van arbeidsmigranten?

Casus 2: Een schijnconstructie en belastingontduiking rond Poolse arbeidsmigranten

Een ambtenaar van één van de deelnemende gemeenten viel het op dat er rondom het terrein van een teler met regelmaat veel vrouwen van (vermoedelijk) Oost-Europese afkomst stonden en dat deze vervolgens weer achter het hek verdwenen. Deze ambtenaar bracht het signaal in bij het arbeidsmigrantenproject. Uit de informatie van de partners bleek dat de werkgever in het verleden een bedrijfsongeval heeft willen verdoezelen door het slachtoffer, een Poolse, terug naar haar vaderland te laten brengen en deze zwijggeld te betalen. De ondernemer had een vergunning om 60 personen te huisvesten op het bedrijf.

Er werd een grote integrale actie uitgevoerd. De 57 aanwezige Poolse werknemers en de eigenaren werden gehoord. Een groot deel van de boekhouding werd meegenomen voor verder onderzoek. Uit het onderzoek bleek dat de ondernemer een schijnconstructie hanteert en structureel minder betaalt dan het minimumloon toestaat en bovendien op grote schaal de belasting en het betalen van sociale premies ontduikt. Het onderzoek is nog niet afgerond. Waarschijnlijk zal de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid boeterapporten opmaken en wordt door de Belastingdienst een forse naheffing aan de ondernemer opgelegd.

Harde resultaten

Binnen het arbeidsmigrantenproject zijn tot nu toe in totaal 26 controles uitgevoerd in 81 objecten. In totaal zijn 389 arbeidsmigranten gehoord. Ook hebben we 26 uitzendbureaus – vaak de bron – onderzocht. Hieronder, schematisch, een overzicht van de verdeling tussen de deelnemende gemeenten, locaties waar een controle is uitgevoerd en de belangrijkste resultaten.

Controles per gemeente	Aantal
Helmond	7
Gemert-Bakel	5
Asten	5
Someren	4
Laarbeek	3
Deurne	2
Totaal	26

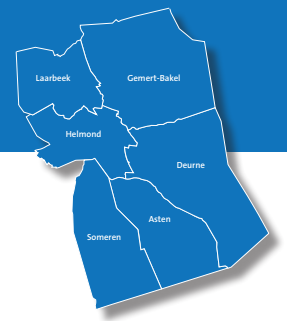
Gecontroleerde objecten	Aantal
Woningen	38
Chalets	29
Bedrijven	9
Winkels	1
Horecagelegenheden	4
Totaal	81

Meest voorkomende resultaten	Aantal
Bewoning niet conform inschrijving Basisregistratie Persoonsgegevens	35
Strijdigheid met bestemmingsplan	18
Overtreding ARBO Wet	16
Brandgevaarlijke situaties	14
Spoedeisende bestuursdwang	13
Een te groot aantal bewoners	13
Niet voldaan aan brandveiligheidseisen	13
Milieuovertredingen	11
Niet voldaan aan de vergunningseisen	7
Overtreding Arbeidstijdenwet	7
Sociale zekerheidsfraude	6
Overige overtredingen	60
Totaal	213

Zachte resultaten

Indachtig de belangrijkste (in de inleiding benoemde) doelstellingen van de pilot is de kernvraag: wat heeft een jaar van integrale samenwerking binnen dit thema betekend voor de arbeidsmigrant?

- De bereidheid om de geldende regels na te leven is bevorderd. Vooral bij werkgevers van arbeidsmigranten en verhuurders van woningen en chalets hebben we (nog) meer het besef doen ontstaan wat de waarde en het nut is van fatsoenlijke werk- en leefomstandigheden.
- Zorg, welzijn en handhaving zijn meer aan elkaar gekoppeld. Dit vanuit de gedachte dat het geen zin heeft om alleen het naleven van regels te controleren en daarop, indien nodig, te sanctioneren. Om mensen daadwerkelijk verder te helpen, is het belangrijk dat zorg- en welzijnspartners zijn aangesloten. Dat we van elkaar weten én snappen waarom we wat doen. Een goed bezochte netwerkbijeenkomst op 14 juni heeft daar tevens aan bijgedragen. Partijen zijn het er wel over eens dat het een gezamenlijke verantwoordelijkheid betreft.

- We hebben onze eigen deskundigheid bevorderd. Uiteraard door de onderlinge samenwerking, het uitwisselen van informatie en visies, maar ook door het volgen van workshops. Een workshop mensenhandel en arbeidsuitbuiting en inzicht in de aanpak bij de gemeente Westland, een ervaringsdeskundige, heeft velen van ons de ogen geopend.
- We hebben vol ingezet op het uniformeren van onze werkwijze. Samenwerking is goed, maar als structuren en systemen niet met elkaar corresponderen, zijn er te veel faalfactoren aanwezig. Juist door met elkaar te spreken over casus overstijgende problematiek, wordt het gemeenschappelijke belang zichtbaar.
- Landelijke aandacht mag nooit een doel op zich zijn, maar blijkt vaak wel een teken dat je met het goede bezig bent. Zo ook binnen deze pilot. Niet alleen voor onszelf, ook voor anderen hebben we de problematiek meer op de agenda gezet. Collega's uit de gemeenten Eindhoven, Den Haag, Gouda en Cuijk zijn op bezoek geweest om te zien hoe wij het hebben aangepakt. De werkwijze in de Peel geeft richting aan de aanpak elders.
- Eén van de doelen, integrale samenwerking, bleek de sleutel tot het succes. Samen hebben we de schouders gezet onder een collectief doel. Eerlijk en integer, bereid om hard te werken en een stap extra te zetten voor de ander. Natuurlijk waren er soms discussies en hebben we op gezette tijden flink op elkaar gereflecteerd. We waren het lang niet altijd met elkaar eens. Maar we zijn altijd overal uitgekomen, en het eindresultaat voelt dan ook als een gezamenlijk succes.
- Tot slot zijn we geslaagd in misschien wel ons belangrijkste doel: we hebben eraan bijgedragen de arbeidsmigrant uit de anonimiteit te halen. Niet langer kan het bestaan van het probleem, of de grootte ervan, worden ontkend. Dat is winst voor ons. Maar vooral, en daarmee is meteen het grootste succespunt benoemd: dat is winst voor hén.

Casus 2: Hardwerkende Polen, al zeven jaar een anoniem bestaan

Een tuinder van grote omvang heeft in een van de deelnemende gemeenten een kassencomplex waar 120 arbeidsmigranten werken. Tachtig arbeidsmigranten van Poolse afkomst verblijven achter het bedrijf in units. Er wordt alleen geslapen in de units. Koken doen de arbeidsmigranten in een grote keuken die in verbinding staat met de kantine van het bedrijf. Ook de douches, toiletten en een ontspanningsruimte zijn aanwezig in de bedrijfsruimte achter de kassen. De arbeidsmigranten komen met grote groepen vanuit Polen naar het bedrijf toe, om daar te werken. Ook hun bestaan buiten de werkuren staat volledig in het teken van het bedrijf. Na drie maanden gaan ze weer terug en komt er een volgende groep. Deze groepen wisselen elkaar af maar er is toch een frequentie dat dezelfde groep arbeidsmigranten telkens bij deze tuinder terecht komt. Alleen voor de boodschappen gaan ze naar het dorp, de rest van de tijd werken ze in de kassen, maken lange dagen of begeven ze zich in of om de units achter de kassen. Echt van het terrein komen ze niet. Uit gesprekken is gebleken dat sommige arbeidsmigranten al zeven jaar bij deze tuinder werkzaam zijn.

5. Winstpunt uitgelicht: de integrale samenwerking

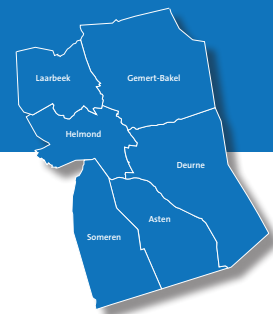
Integraal samenwerken klinkt makkelijk, maar dat is het niet. Vaak verzandt deze doelstelling in het samenbrengen van een club mensen met verschillende disciplines, zonder dat daarbij voorkomen kan worden dat uiteindelijk iedereen vooral met zijn eigen belang en werkzaamheden bezig blijft. Het is van belang voorbij de eigen organisatie te kunnen kijken en samen te benadrukken wat elkaar bindt. Bovendien moeten betrokken partijen gedurende het gehele proces hun commitment tonen. Vanaf de eerste informatiedeling, tot en met het oppakken van de eventuele gevolgen van een controle. Daarbij moet telkens scherp zijn wat we samen doen en wat individuele verantwoordelijkheden zijn.

Alleen door samen op te trekken kunnen we als partners slagkracht tonen. Het credo dat de georganiseerde criminaliteit (en daar valt een stelselmatig slechte behandeling van arbeidsmigranten ook onder) alleen verslagen kan worden via een georganiseerde overheid gaat hier op. We ondersteunen elkaar en zijn complementair aan elkaar. Jouw belang is ook mijn belang en $1+1=3$. Dit betekent dat je elkaar niet los laat, dat je identieke doelen stelt en hebt en elkaar daarvoor in positie probeert te brengen. Vooral het kunnen delen van informatie heeft hierin een bijzondere plek. Sowieso wettelijk, aangezien binnen een convenant met onder meer de politie, de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Belastingdienst en het Openbaar Ministerie moet worden vastgelegd wat wel en niet mag. Daarnaast ook in de onderlinge verstandhouding. Pas als er volledig vertrouwen is, zijn partijen geneigd een ander echt mee te laten kijken in hun keuken. Overigens vervalt vanaf 1 augustus aanstaande de kapstok van het LSI. Dit aspect vraagt dus om borging via een andere route.

Samenwerking mag nooit ten koste gaan van het DNA van de eigen gemeente. Vanuit een regionale werkwijze zijn we opgekomen voor het lokale belang. Binnen de pilot is daar ook altijd scherp op gelet.

- Controles en acties kregen alleen doorgang als de betreffende gemeente daar ook volledig achterstond. Stad is nu eenmaal geen platteland, en vice versa. Bovendien mag een actie van een interventieteam nooit de lange termijnvisie van het college van B&W doorkruisen. Als voorbeeld kan hierbij benoemd worden dat een Peelgemeente goede contacten had met de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO). Mede vanwege de wens van ondernemers om van een slecht imago af te geraken, waren zij gestart met een pilot voor 'zelfcontrolelijsten'. In overleg met belanghebbenden hebben we ervoor gekozen respect te tonen voor deze pilot, maar één van de deelnemende bedrijven wel laagdrempelig te bezoeken (in aanwezigheid van de burgemeester). Dit bezoek heeft geleid tot verbetering van de zelfcontrolelijst en tot betere samenwerking tussen de partners.
- Tijdens het optreden is bovendien altijd getracht het goede contact met inwoners en ondernemers te laten bestaan, maar toch te doen wat nodig is. Een korte klap is soms fijn, maar wat is de waarde als een waardevolle relatie voor de langere termijn wordt geschaad?
- Elke partner heeft altijd geopereerd vanuit zijn of haar eigen bevoegdheid. Daarbij is het nooit een vraag geweest wie de uiteindelijke leiding en verantwoordelijkheid had. Dit is in een samenwerkingsverband niet anders dan normaal. Het bevoegd gezag is en blijft het bevoegd gezag.

Bij alle hierboven genoemde punten zijn wij van mening hier goed in te zijn geslaagd. We hebben integraal samengewerkt, met plezier en naar tevredenheid. De eigenstandige positie en rol van de zes deelnemende gemeenten heeft hier echter nooit onder geleden. Zoals het hoort.

6. Op naar een toekomst zonder anonimiteit

Al met al kunnen we concluderen dat veel van de vooraf gestelde doelen zijn bereikt. Gedurende de pilot heeft de beschikbare informatie ons naar excessen geleid, en hebben we kunnen ingrijpen waar dat nodig bleek. Vanuit een integrale benadering, met cohesie en binding boven conflict en belangen, hebben we een beduidend beter beeld gekregen van de wijze waarop arbeidsmigranten werken, wonen en leven. Ook in de Peelland. Zo hebben we het bewustzijn kunnen vergroten en het thema op de kaart gezet.

Conclusie? Het thema arbeidsmigranten is uit de anonimiteit gehaald. Schrijnend blijft echter dat deze oplossing nog lang niet voor elke arbeidsmigrant geldt. Nog altijd werken dagelijks mensen onder slechte omstandigheden, voor lage lonen en op gevaarlijke plekken. Zonder zelf goed te weten dat zij worden onderdrukt, en veelal voor het eigengewin van de ondernemer. Daarmee is onze missie nog niet voltooid. En lonken direct de aandachtspunten voor de toekomst. Het mag een jaar van successen zijn geweest, met een overheersend gevoel van tevredenheid; we zijn er tegelijkertijd nog niet. Sterker nog, we zijn pas net begonnen. De nu gezette stappen verdienen een vervolg. Het thema verdient continue borging.

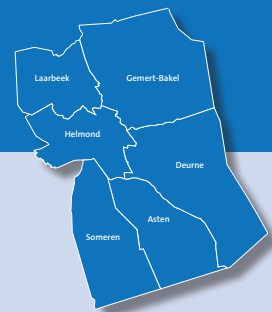
Vandaar, tot slot enkele aanbevelingen, die worden onderschreven door alle deelnemende partners.

Aanbevelingen

- Pak problematiek als deze altijd grensoverschrijdend op. Criminaliteit is als water, het stroomt daar waar het mag stromen. Aanpak in Peel-verband is wel het minste wat we moeten doen, maar waar mogelijk ook met andere, regionale partijen.
- Zorg ook binnen de gemeenten zelf voor een integrale benadering en standpunten. Veel vraagstukken die op tafel komen zijn portefeuille-overstijgend. Het kan niet zo zijn dat alleen de burgemeester of een wethouder zich hieraan conformeert. Het is een klus van iedereen.
- Zoek af en toe ook eens het grijze gebied van wetgeving op, bijvoorbeeld binnen het delen van informatie. Denk in kansen, in mogelijkheden, en niet in problemen. Alleen dan kunnen oplossingen ontstaan, die in het verleden niet werden bereikt. Deze gedachte zou ook moeten aanzetten tot een borging van informatiedeling, ook zonder de LSI.
- Richt je op de arbeidsmigranten zelf. Bijvoorbeeld via een informatiepunt waar zij laagdrempelig geïnformeerd kunnen worden over hun rechten en plichten.
- Werk integraal, en niet alleen binnen de overheid. Zoek onconventionele partners zoals werkgevers en uitzendbureaus en probeer het thema ook bij burgers over het voetlicht te krijgen.
- Maak geld vrij om het intern binnen organisaties te borgen. Binnen gemeenten geldt dat bijvoorbeeld voor aandacht en attentie binnen de handhaving en voor het aanwijzen van een aparte functionaris. Een echte urgentie voor een probleem vraagt ook om extra middelen.

Alleen door het probleem serieus te nemen en er blijvend in te investeren, houden we het thema 'arbeidsmigranten' op de kaart. Overigens speelt er meer binnen onze regio. Andere problematiek, die met eenzelfde integrale aanpak moet worden benaderd. Als partners spreken wij dan ook de hoop uit dat het niet bij een pilot blijft. Enerzijds voor de arbeidsmigranten, anderzijds voor onszelf. Als we serieus willen samenwerken, op een integrale wijze, van informatiedeling via controles tot aan evaluaties, kan dat alleen mét elkaar. Het arbeidsmigrantenproject heeft aangetoond dat ons binnen de Peel veel bindt.

Bijlage

Factsheet arbeidsmigranten in de Peel

Geregistreerde arbeidsmigranten in de Peel

(stand 1e kwartaal 2016)

Voor de Pilot Arbeidsmigranten dat momenteel loopt in de Peelregio is er behoefte aan een set gegevens die een beeld geven van het aantal arbeidsmigranten in de gemeenten. Wat betreft registraties kan hiervoor van twee bestanden gebruik worden gemaakt, de BRP en Reva.

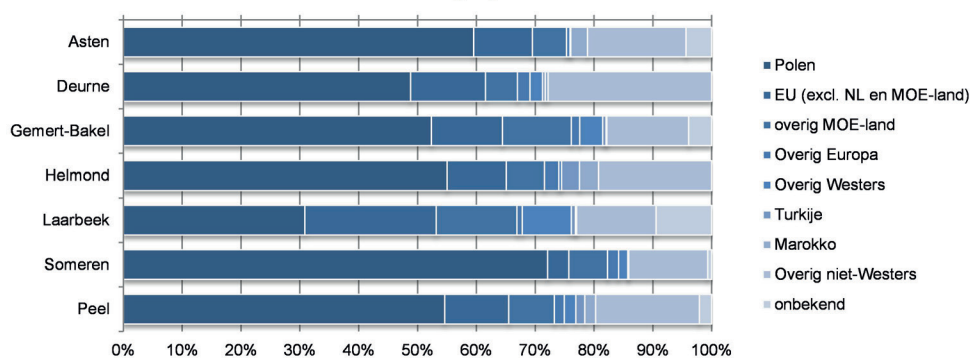
Basisregistratie Personen (BRP): Migranten die meer dan vier maanden in Nederland verblijven moeten zich inschrijven in BRP. In het BRP staan geen cijfers over het motief van komst naar Nederland. Naast werk kan er bijvoorbeeld ook sprake zijn van gezinsmigratie of studiemigratie. Vandaar dat we een aantal aannames hebben moeten doen om de groep arbeidsmigranten te bepalen. We nemen in de analyses alleen personen op die (1) niet in Nederland geboren zijn en dus tot de eerste generatie horen, (2) zich na 2005 in Nederland hebben gevestigd en (3) die bij aankomst in Nederland 15 jaar of ouder zijn (arbeidspotentieel).

REVA (Registratie Eerste VerblijfsAdres): arbeidsmigranten die als niet-ingezetenen worden ingeschreven. Hiermee is het verblijfsadres bij de gemeente bekend en kan de gemeente ter plaatse controleren op onregelmatigheden, zoals overbewoning of anderzins.

Geboorteland	Asten*	Deurne	Gemert-Bakel	Helmond	Laarbeek	Someren	Peel
EU (excl. NL en MOE-land)	78	54	102	228	99	21	582
Polen	465	207	443	1.251	137	419	2.922
overig MOE-land	45	23	99	148	61	38	414
Overig Europa	-	9	12	55	4	11	91
Overig Westers	5	9	33	11	37	9	104
Turkije	1	2	5	69	3	1	81
Marokko	22	2	1	74	1	-	100
Overig niet-Westers	131	118	118	437	60	78	942
onbekend	34	-	33	-	42	4	113
Totaal BRP	781	424	846	2.273	444	581	5.349
Totaal REVA	151	120	83	164	153	32	703

* op basis van nationaliteit in plaats van geboorteland

Herkomst arbeidsmigranten

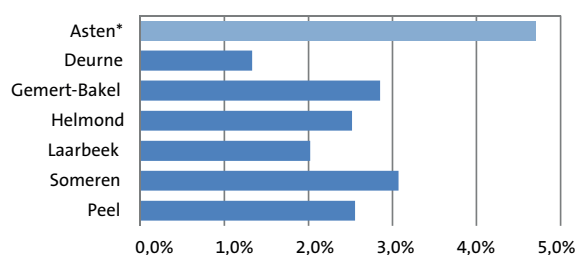

Uit de registraties blijkt dat meer dan de helft van de arbeidsmigranten (55%) in de Peelregio afkomstig is uit Polen. Het aandeel varieert wel per gemeente.

Van de in het BRP ingeschreven inwoners is Peëlbreed ongeveer 2,5% arbeidsmigrant.

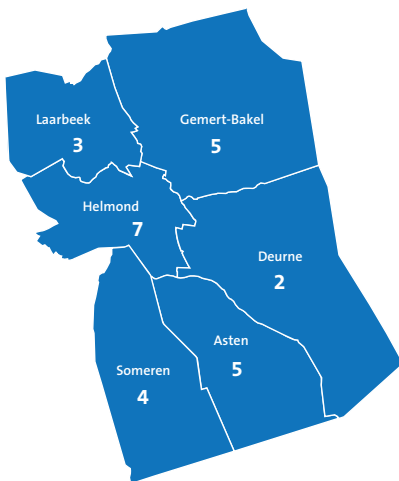
* In Astén is in deze cijfers nog uitgegaan van een andere definitie (nationaliteit ipv geboorteland)

% arbeidsmigrant in totale bevolking

De controles in de peel (stand per 21-06-2016)

26 controles

81 objecten

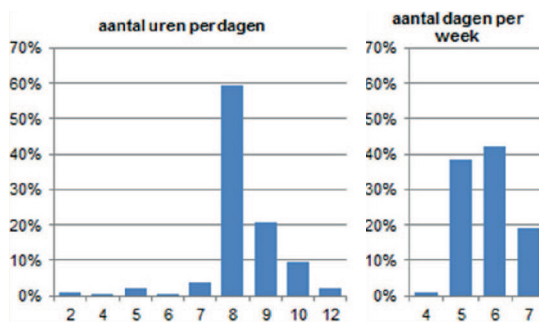
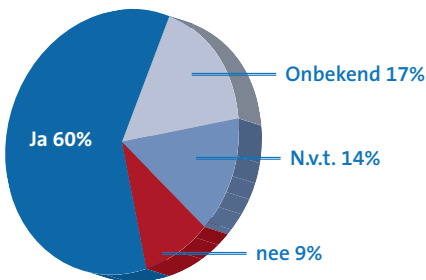
- 38 woningen
- 29 chalets
- 9 bedrijven
- 1 winkel
- 4 horecagelegenheden

396 geïnterviewde arbeidsmigranten

Polen	266
Roemenië	52
Griekenland	9
Hongarije	8
China	6
Letland	6
Bulgarije	5
Portugal	5
Slowakije	4
Nederland	4
Lithouwen	4
Italië	2
Afganistan	2
Syrië	1
Egypte	1
onbekend	21

77% niet ingeschreven in BasisRegistratiePersonen (BRP). **Naar schatting 15.000 tot 20.000** arbeidsmigranten in de Peel. **4 op 10 is vrouw.**

Overeenkomst met uitzendbureau?

De meerderheid werkt 8 uur per dag, een derde meer dan 8 uur per dag.

2% werkt als zzp-er. **1 op de 11** werkt voor een uitzendbureau maar heeft geen overeenkomst. **Salaris varieert netto €200 - €400** per week.

Resultaten controles (> 5x aangetroffen, meest opvallende per deelnemende partij)

Bewoning niet conform inschrijving BRP	35
Strijdigheid bestemmingsplan	18
Overtreding ARBO wet (1x werkzaamheden stilgelegd)	16
Brandgevaarlijke situatie aangetroffen	14
Spoedeisende bestuursdwang (w, k, L, gesloten, noodv.)	13
Teveel bewoners	13
Niet voldaan aan de brandveiligheidseisen	13
Milieuovertredingen (1 x proces verbaal)	11
Niet voldaan aan de vergunningseisen	7
Overtreding ATW (arbeidstijden wet)	7
Sociale zekerheidsfraude	6

ISW	3 grote onderzoeken door het AMU (Aanpak malafide uitzendbureaus)
	3 grote onderzoeken tuinders (WAV, ATW en WML)
	1 groot onderzoek champignonkweker (schijnconstructie)
Belasting	4 x informatie doorgezet
	2 x schijnconstructie
	8 x voertuig in beslag genomen
	€41.194,- ingevorderd
	14 x BMP, 9 x GWO
UWV	5 x onderzoek gestart
Politie	meerdere keren info andere zaken opgehaald
	5 pv's opgemaakt
	10 andere overtredingen
Douane	diesel in beslag genomen
	boete en naheffing opgelegd
OM/RIEC	6 casussen doorgeleid

Gemeente Helmond

